

ارتش ایران هخامنشی

دانکن هد

ترجمه محمد آقا جری

Head, Duncan

سرشناسه: هد، دانکن

عنوان و نام پدیدآور: ارتش ایران هخامنشی / دانکن هد؛ ترجمه محمد آقاجری

مشخصات نشر: تهران، ققنوس، ۱۳۹۱.

مشخصات ظاهری: ۱۵۰ ص.؛ مصور، نقشه.

شابک: ۹۸۳-۹۱۱-۳۱۱-۹۶۴-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: The Achaemenid Persian Army, 1992

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: ایران — ارتش — تاریخ

موضوع: ایران — تاریخ — هخامنشیان، ۵۵۸ - ۳۳۰ ق.م

موضوع: ایران — تاریخ — هخامنشیان، ۵۵۸ - ۳۳۰ ق.م — جنگ‌ها

شناسه افزوده: آقاجری، محمد، ۱۳۴۹ — مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۱ الف ۴ هـ / DSR ۱۱۶

رده‌بندی دیویی: ۳۵۵ / ۰۰۹۵۵

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۷۳۱۵۵۷

این کتاب ترجمه‌ای است از:

The Achaemenid Persian Army

Duncan Head

Montvert Publications, 1992

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهسادی ژاندارمری،

شماره ۱۰۷، تلفن ۶۱۴۰۸۶۲۰

دانکن هد

ارتش ایران هخامنشی

ترجمه محمد آفاجری

چاپ اول

۱۵۰۰ نسخه

۱۳۹۱

چاپ نقشیران

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۳۱۱-۹۸۳-۶

ISBN: 978-964-311-983-6

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۹۰۰۰ تومان

فهرست

۷	ارتش ایران هخامنشی
۷	مقدمه
۷	زمینه تاریخی
۱۵	منابع
۱۷	سازمان نظامی
۱۷	فرماندهی
۱۹	آموزش‌های نظامی پارس‌ها
۲۱	یگان‌های پاسداران
۲۴	سربازان استان‌ها
۳۵	سازماندهی یگان‌ها
۳۶	جامه‌های پارسی و مادی
۴۴	سربازان ایرانی
۴۴	نخستین پیاده‌نظام هخامنشی
۵۱	نخستین سواره‌نظام هخامنشی
۵۹	تحولات بعدی سواره‌نظام
۶۹	تحولات بعدی پیاده‌نظام
۷۷	شترها، گردونه‌ها و منجنیق‌ها
۸۳	سربازان بیگانه
۸۳	سکاها

- ۸۶ هندی‌ها
- ۱۰۴ بابلی‌ها، سریانی‌ها و اعراب
- ۱۰۸ آفریقای شمالی
- ۱۰۹ مردم آناتولی
- ۱۱۴ یونانی‌ها
- ۱۱۶ آماده‌سازی ارتش
- ۱۱۹ ارتش در جنگ
- ۱۲۴ آرایش سپاه
- ۱۲۴ نیروی تهاجمی خشایارشا، ۴۸۰ پ.م.
- ۱۲۹ پلاد، ۱۷۹ پ.م.
- ۱۳۱ کوناکسا، ۱۰۱ پ.م.
- ۱۳۲ اوتوفراداتس در کاپادوکیه، ۳۶۷ پ.م.
- ۱۳۳ حمله به مصر در ۳۵۱ پ.م.
- ۱۳۴ گرانیکوس، ۳۳۴ پ.م.
- ۱۳۵ ایسوس، ۳۳۳ پ.م.
- ۱۳۵ گوگمل، ۳۳۱ پ.م.
- ۱۳۹ کتاب‌شناسی
- ۱۴۳ نمایه

ارتش ایران هخامنشی

مقدمه

امپراتوری ایران در روزگار هخامنشی به مدت تقریباً دویست سال، از نیمه سده ششم تا نیمه سده چهارم پ.م، بر خاور نزدیک و مدیترانه خاوری تسلط داشت. این بزرگ‌ترین امپراتوری‌ای بود که جهان تا بدان روزگار به خود دیده بود، و از بسیاری جهات موفق‌ترین نیز به شمار می‌رفت. ما برای مدتی طولانی تنها از دریچه چشم یونانیان باستان به ایران نگریسته‌ایم. مورخان یونانی منبع اساسی اطلاعات در باره ایرانیان بوده‌اند و حتی امروزه نیز چنینند. این چشم‌انداز بدین معنی بود که ایران از دیرباز با دیدگاهی خصمانه نگریسته می‌شد؛ و چون اتحادیه‌ای از دولتهای یونانی مانع از گسترش این امپراتوری در باخترزمین گردید و حمله یونان نیز سرانجام این امپراتوری را سرنگون ساخت، از دید غربی‌ها ایرانیان دشمنانی شکست‌خورده هستند. دیدگاهی که ممکن است به سادگی هرچه تمام‌تر، همه دستاوردهای نظامی آنان را پنهان سازد. خوشبختانه منابع دیگر به گونه‌ای فزاینده در دسترس قرار می‌گیرند تا این دیدگاه متعصبانه یونانی‌ها را تصحیح کنند و ایجاد و ترسیم تصویر درستی از سازمان نظامی هخامنشی را ممکن شده است، تصویری که با وجود این هنوز هم به گونه‌ای گریزناپذیر به شدت وابسته به منابع یونانی است.

زمینه تاریخی

پارس‌ها و پسرعموهای مادی ایشان، نخستین بار در نوشته‌های آشوری سده نهم پ.م

گام به تاریخ گذاردند. در آن زمان پارس‌ها در جایی که اکنون کردستان ایران است ساکن بودند و مادها در نقطه‌ای جنوبی‌تر در کوه‌های زاگرس جای داشتند. این که آن‌ها چه مدت در این مناطق ساکن بوده و از کجا وارد خاک ایران شده‌اند، هنوز نامعلوم است. در آغاز مادها به مراتب قوی‌تر از پارس‌ها بودند. آن‌ها در سده هفتم پ.م پادشاهی نیرومندی در باختر ایران و به پایتختی هگمتانه (یا همدان کنونی، به یونانی اکباتان) برپای داشتند و همزمان پارس‌ها را نیز مطیع ساختند. ارتش ماد در اتحادی با بابلی‌ها در ۶۱۲ پ.م نینوا را تسخیر و امپراتوری آشور را نابود ساخت.

متأسفانه دانشه‌های ما از این سلسله اندک است. سازمان اداری و نظامی آن‌ها لابد بعدها سازمان‌های اداری و نظامی امپراتوری هخامنشی را تحت تأثیر قرار داده بوده — اصطلاحاتی مانند ساتراپ [شهرب] مادی به نظر می‌رسند — اما ما اطلاعات مشروحی از این سازمان نداریم. مرزهای امپراتوری پادشاهی ماد نامشخص هستند. برخی دانشمندان عقیده دارند که پادشاهی ماد، باکتریا را نیز شامل می‌شده است اما برخی دیگر باکتریا را کشوری مستقل می‌دانند. مادها در غرب، قلمرو اورارتو را (که ارمنی‌ها از پیش در حال وارد شدن بدان بودند) تصرف کردند و با قلمرو لیدیه به نبرد برخاستند که به تثبیت مرزهای آنان در ساحل رود هالیس [قرن ایرماق کنونی] در مرکز آناتولی انجامید.

پارس‌ها در این زمان زیر فرمان شاهان دودمان هخامنشی و تحت حاکمیت عالی مادها بودند. شاهان پارس خود را با دو عنوان معرفی می‌ساختند، «شاه پارس» و «شاه آئشان». مدت‌ها تصور می‌شد که این دو عنوان، معرفی‌کننده دو شاخهٔ این دودمان باشند، اما کتیبه‌هایی که در سال ۱۹۷۲ پیدا شد، آئشان را شهری در پارس (استان فارس کنونی) معرفی می‌کنند و اشاره بدین دارند که تنها یک قلمرو پارسی وجود داشته است.

پادشاهی غیر مستقل پارس‌ها را کوروش ملقب به بزرگ، که فرزند کمبوجیه پارسی و ماندانا، دختر ایشتویگو، شهریار ماد، بود، به یک امپراتوری بدل ساخت. کوروش در حدود ۵۵۰ پ.م با یاری یک مادی متمرّد در ارتش این کشور، سر به شورش برداشت و پدر بزرگ خود ایشتویگو را سرنگون ساخت. این امپراتوری جدید پارسی تا اندازه‌ای همان پادشاهی مادی با مدیریتی تازه بود و مادها همچنان از جایگاهی عالی بهره‌مند بودند. کوروش در ۵۴۶ پ.م فتوحات خود در آناتولی باختری را که در حاکمیت کرزوس